

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR****EBRU KAYA BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2019/36400

Karar Tarihi : 16/7/2025

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL
Selahaddin MENTEŞ
Muhterem İNCE
Yılmaz AKÇİL

Raportör : Tahir Hami TOPAÇ

Başvurucu : Ebru KAYA

Vekili : Av. Zeycan BALCI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; lehe düzenlenen resmî vasiyetnamenin iptali talebinin kabul edilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 25/10/2019 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. 17/3/2012 tarihinde vefat eden H.Ç. 13/1/2010 tarihinde Eyüp 1. Noterliği aracılığı ile resmî bir vasiyetname düzenletmiş ve ölümü hâlinde tüm mal varlığı bakımından başvurusunun da yasal mirasçısı olmasını vasiyet etmiştir.

6. Vasiyetname iki sayfadan oluşmaktadır. Vasiyetnamenin ilk sayfasının ilgili kısımları şöyledir:

"...[H. Ç.], bana başvurarak bir vasiyetname düzenlenmesini istedi. Kendisinin bu işlemi yapma yeteneğinin bulunduğunu ve okuryazar olmadığını anladım.

Yanlarında gelen ve gösterdiği ... [H.K.] ile ... [G.K.] tanık olarak geldiklerini söylediler. Her iki tanık birlikte 'Bizlerin Türk Medeni Kanunun 536. maddesindeki yasak hallerimizin bulunmadığını kabul ve beyan ederiz' demeleri üzerine kendilerinin tanıklığa engel hallerinin olmadığını anladım. İlginin kimliği hakkında ibraz ettiği belge ve tanıkların beyanlarından kanı sahibi oldum.

Vasiyet eden [H.Ç.] şu suretle söze başladı: 'Sahibi ve hissedar bulunduğum Türkiye Cumhuriyeti hudutları dahilinde bulunan Bilimum taşınır ve taşınmaz mallarımın tamamına ölümüm halinde torunum [başvurucu].nunda kanuni mirasçım olmasını hiçbir baskı altında kalmadan hür irademle vasiyet ediyorum. Benim ölümüm halinde bu arzu ve isteklerime diğer mirasçılarımın aynen uymalarını istiyorum. Bunlar benim son istek ve arzularımdır' diye sözlerini bitirdi.

Yazılan vasiyetnameyi tanıklar önünde vasiyet edene okudum. Vasiyet eden yazılanların tamamen son ve gerçek isteklerini kapsadığını söyledikten sonra ilgilinin sol el baş parmak izi bastırılarak birlikte imzalandı, mühürlendi"

7. Vasiyetnamenin ikinci sayfasında yer alan tanıkların beyanı şöyledir:

"Vasiyetname NOTER [Ö.K.A.] tarafından yazıldıktan sonra vasiyet eden [H.Ç.] isimli kişiye önümüzde okunduğunu, adı geçenin vasiyetnamenin son ve gerçek isteklerine uygun olduğunu beyan ettiğini ve kendisini bu işleme yapmaya yeterli (tasarrufa ehil) gördüğümüzü bildiririz"

8. Vasiyetnamenin ikinci sayfasında yer alan son kısım şöyledir:

"Aynı oturumda yazılan bu vasiyetname altına vasiyet eden [H.Ç.] isimli kişinin sol el baş parmak izi alındı, tanık [H.K.], [G.K.] ve ben NOTER tarafından imzalandı, mühürlendi"

9. H.Ç.nin ölümünün ardından vasiyetname açıklanmış, bunun üzerine H.Ç.nin yasal mirasçılarından biri olan E.Y. (davacı) 15/6/2012 tarihinde İstanbul 9. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) vasiyetnamenin iptali istemiyle dava açmıştır. Dava dilekçesinde vasiyetnamenin düzenlendiği tarihte H.Ç.nin medeni hakları kullanma ehliyetinin bulunmadığını ve vasiyetnamenin şekil şartlarını taşımadığını ileri sürmüştür.

10. Mahkeme, vasiyetnamenin yapıldığı tarihte H.Ç.nin vasiyetname yapmak için gerekli hukuki ehliyete sahip olduğunun adli tıp raporu ile belirlendiğini ve vasiyetnamenin gerekli şekil şartlarına sahip olduğunu belirterek davayı reddetmiştir.

11. Davacının temyiz ettiği hüküm, Yargıtay 3. Hukuk Dairesinin (Daire) 6/6/2017 tarihli ilamıyla bozulmuştur. Dairenin bozma gerekçesi resmî vasiyetnamede tanıkların miras bırakanın beyanının kendi önlerinde yapıldığına ilişkin beyanlarının bulunmaması nedeniyle şekil şartlarının yerine getirilmemesidir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Dava konusu vasiyetname incelendiğinde, mirasbırakanın okur yazar olmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda, tanıklar hem mirasbırakanın beyanının kendi önlerinde yapıldığını ve onu tasarrufa ehil gördüklerini; hem vasiyetnamenin kendi önlerinde memur tarafından mirasbırakana okunduğunu ve onun vasiyetçinin son arzularını içerdiğini belirtmeleri ve bu beyanlarının altını imzalamaları gerekmektedir. TMK'nun 535. maddesindeki öngörülen ilkeler geçerlilik şartıdır. Bunlardan birinin eksikliği vasiyetnameyi geçersiz kılar. Tanıkların, mirasbırakanın beyanının kendi önlerinde yapıldığına ilişkin beyanları bulunmamaktadır.

Dava konusu vasiyetname açıklanan şekil kurallarına uygun olarak yapılmamıştır. O halde, vasiyetnamenin iptaline karar verilmesi gerekirken, yanılıklı değerlendirme sonucu yazılı şekilde davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir."

12. Bozma kararına uyan Mahkeme 16/7/2018 tarihinde Dairenin kararı doğrultusunda davayı kabul etmiş ve bu hüküm temyiz incelemesinde Daire tarafından onanmak suretiyle 10/9/2019 tarihinde kesinleşmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. Kanun Hükümleri

13. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 531. maddesi şöyledir:

"Vasiyet, resmî şekilde veya mirasbırakanın el yazısı ile ya da sözlü olarak yapılabilir."

14. 4721 sayılı Kanun'un 532. maddesi şöyledir:

"Resmî vasiyetname, iki tanığın katılmasıyla resmî memur tarafından düzenlenir."

Resmî memur, sulh hâkimi, noter veya kanunla kendisine bu yetki verilmiş diğer bir görevli olabilir."

15. 4721 sayılı Kanun'un 535. maddesi şöyledir:

"Mirasbırakan vasiyetnameyi bizzat okuyamaz veya imzalayamazsa, memur vasiyetnameyi iki tanığın önünde ona okur ve bunun üzerine mirasbırakan vasiyetnamenin son arzularını içerdiğini beyan eder."

Bu durumda tanıklar, hem mirasbırakanın beyanının kendi önlerinde yapıldığını ve onu tasarrufa ehil gördüklerini; hem vasiyetnamenin kendi önlerinde memur tarafından miras bırakana okunduğunu ve onun vasiyetnamenin son arzularını içerdiğini beyan ettiğini vasiyetnameye yazarak veya yazdırarak altını imzalarlar."

16. 4721 sayılı Kanun'un 557. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Aşağıdaki sebeplerle ölüme bağlı bir tasarrufun iptali için dava açılabilir:

...

4. Tasarruf kanunda öngörülen şekillere uyulmadan yapılmışsa"

2. Yargıtay Kararları

17. Yargıtay 3. Hukuk Dairesinin 27/1/2015 tarihli ve E.2014/8943, K.2015/1471 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Dava konu vasiyetnamenin incelenmesinden vasiyet tanıklarının, murisin beyanının kendi önlerinde yapıldığını vasiyetnameye yazdırıp, bu beyanlarını imzalanmadan vasiyetnamenin düzenlendiği ve bu itibarla [...] tarih ve [...] yevmiye numaralı [K.]

Noterliğinde düzenlenen vasiyetnamenin Medeni Kanunun 535/2 maddesinde açıklanan şekil şartlarını ihtiva etmemesi nedeniyle geçerli bulunmadığı görülmüştür"

18. Yargıtay 3. Hukuk Dairesinin 30/3/2016 tarihli ve E.2015/7176, K.2016/4853 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Somut olayda; mirasbırakanın okur yazar olmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda vasiyetçinin, düzenlenen vasiyetnamenin son arzularına uygun olduğunu beyan etmesi yeterli değildir. Tanıkların da, vasiyetçinin kendi önlerinde beyanda bulunduğunu ve onu tasarrufa ehil gördüklerini ifade edip, bu sözlerin yazılması ile de yetinilmeyip vasiyetnamenin kendi yanlarında resmi memur tarafından vasiyetçiye okunduğunu ve onun vasiyetnamenin son arzularını içerdiğini beyan ettiğini de belirtmeleri ve bu beyanlarının altını imzalamaları gerekmektedir. Somut olayda; tanıkların, vasiyetnamenin vasiyetçiye kendi yanlarında resmi memur tarafından okunduğuna ilişkin bir beyanları bulunmamaktadır. Aksine; vasiyetnamede, okur yazar olmayan vasiyetçiye vasiyetnamenin tanıklar huzurunda okunduğu noter tarafından yazıldıktan sonra, tanıklar bizzat vasiyetçinin vasiyetnameyi önlerinde okuduğunu ifade etmişlerdir. Tüm bu açıklamalara göre; dava konusu vasiyetname kanunda açıklanan şekil kurallarına uygun olarak yapılmamıştır. O halde, vasiyetnamenin iptaline karar verilmesi gerekirken, yanılıklı değerlendirme sonucu yazılı şekilde davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir."

19. Yargıtay 3. Hukuk Dairesinin 8/10/2015 tarihli ve E.2015/5445, K.2015/15389 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Dava konusu vasiyetnamede muris tarafından 535. maddeye göre yapılan vasiyette tanıkların miras bırakanın beyanının kendi önlerinde yapıldığını beyan etmedikleri anlaşıldığından, vasiyetnamenin TMK'nun 533. ve 535. maddelerindeki şartları taşımadığı anlaşıldığından, davanın kabulü ile [A.] Noterliğinin ... tarih ... yevmiye sayılı vasiyetnamenin iptaline karar verilmiş, hüküm davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir. Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle kanuni gerektirici sebeplere ve özellikle delillerin takdirinde bir isabetsizlik görülmemesine göre, yerinde bulunmayan bütün temyiz itirazlarının reddi ile usul ve kanuna uygun olan hükmün ONANMASINA, ... oybirliğiyle karar verildi"

20. Yargıtay 7. Hukuk Dairesinin 26/12/2022 tarihli ve E.2022/3622 ve K.2022/8047 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Somut olayda, [K.] Noterliğinin ... yevmiye sayılı ve ... tarihli düzenleme şeklindeki vasiyetnamenin birinci sayfasında, miras bırakanın okur yazar olmadığını belirtildiği, huzurda miras bırakan ve tanık sıfatı ile vasiyetnamede yer alacakların sırası ile kimlik tespitlerinin yapıldığı, devamında miras bırakanın son arzularını bildirdikten sonra vasiyetnamenin noter tarafından tanıklar önünde vasiyet edene okuduğu ve vasiyet eden [A. O.] tarafından yine tanıklar önünde, okunanların son arzularını kapsadığını beyan ettiği; vasiyetnamenin ikinci sayfasında da tanıkların, [A. O.] tarafından yapılan beyanın noter tarafından miras bırakana kendi önlerinde okunduğu, miras bırakanın bu okunan kısmın arzularına uygun olduğunu belirttikleri gibi miras bırakanı bu işlemi yapmaya yeterli (tasarrufa ehil) görerek, yasaklılık hallerinin bulunmadığını beyan ettikleri anlaşılmaktadır. Davacılar vasiyetnamenin şekil eksikliği nedeniyle iptali istemiş ise de vasiyetname içeriğinin yasanın öngörmüş olduğu Türk Medeni Kanununun 535. maddesindeki şekil şartlarını ihtiva ettiği anlaşıldığından vasiyetnamenin iptaline ilişkin talebin reddine karar verilmesi gerekirken, vasiyetnamenin iptaline karar verilmiş olması doğru görülmemiş, hükmün bu nedenle bozulması gerekmektedir."

21. Yargıtay 7. Hukuk Dairesinin 16/3/2023 tarihli ve E.2021/8052 ve K.2023/1551 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Davaya konu vasiyetname incelendiğinde, yapılan resmi vasiyetnamenin tanıklar önünde vasiyet edene okunduğu belirtildikten sonra vasiyet eden yazılanların tamamen son ve gerçek isteklerini kapsadığını söylemiştir. Vasiyet eden murisin okur-yazar olmadığı anlaşılmaktadır. TMK'nın 'Mirasbırakan tarafından okunmaksızın ve imzalanmaksızın düzenleme' başlıklı 535. maddesine göre, '(f.1) Mirasbırakan vasiyetnameyi bizzat okuyamaz veya imzalamazsa, memur vasiyetnameyi iki tanığın önünde ona okur ve bunun üzerine mirasbırakan vasiyetnamenin son arzularını içerdiğini beyan eder. (f.2) Bu durumda tanıklar, hem mirasbırakanın beyanının kendi önlerinde yapıldığını ve onu tasarrufa ehil gördüklerini; hem vasiyetnamenin kendi önlerinde memur tarafından mirasbırakana okunduğunu ve onun vasiyetnamenin son arzularını içerdiğini beyan ettiğini vasiyetnameye yazarak veya yazdırarak altını imzalarlar' Vasiyetnamenin 8. paragrafından da anlaşılabileceği üzere hükmün 1. fıkrasının yerine getirildiği ortadadır. Bu doğrultuda vasiyetname tanıklar önünde vasiyet edene okunduktan sonra vasiyet eden yazılanların son ve gerçek isteklerini kapsadığını belirlemiştir. Bununla birlikte tanıkların beyanlarında vasiyetnamenin noter tarafından yazıldıktan sonra 'vasiyet eden [N.A.] isimli kişiye önümüzde okunduğunu, adı geçen vasiyetnamenin son ve gerçek isteklerine uygun olduğunu beyan ettiğini ve kendisini bu işlemi yapmaya yeterli (tasarrufa ehil) gördüğümüzü bildiririz.' şeklinde bir açıklamalarının bulunduğu görülmektedir. TMK'nın 535. maddesinin 2. fıkrasına göre her ne kadar tanık açıklamalarında, 'miras bırakanın beyanının kendi önlerinde' yapıldığına yönelik bir ibare bulunmasa da vasiyetnamenin 4. paragrafına göre tanıkların bu belgenin düzenlenmesinde başından beri bulundukları, belgenin 2. sayfasının son paragrafında bulunan 'aynı oturumda yazılan vasiyetname' ibaresiyle de tüm işlemlerin tek seferde aynı oturumda yapıldığı görülmektedir. Aksi yorum, vasiyetnamenin korunması başka bir deyişle onun elden geldiğince ayakta tutulması anlamına gelen favor testamenti prensibine aykırı olacağı anlamına gelecektir. Zira, kişiliği sona erdiren ölüm ile kişinin artık herhangi bir irade açıklamasında bulunamayacağı bir zaman dilimine geçilmiş olur. Bu nedenledir ki, vasiyet edenin irade beyanı lehine bir incelemenin yapılması gerekir. Tüm bu nedenlerle, asıl talep olan düzenleme şeklindeki vasiyetnamenin iptaline yönelik karar verilmesi doğru görülmemiştir."

B. Uluslararası Hukuk

22. İlgili uluslararası hukuk için bkz. Ayten Saka ve Nurten Saka [1. B.], B. No: 2018/38147, 20/11/2021, §§ 39-43.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Anayasa Mahkemesinin 16/7/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

24. Başvurucu; vasiyet edenin torunu olduğunu, onun yanında büyüdüğünü ve her türlü bakımı ile ilgilendiğini, sağlık giderlerini üstlendiğini, tek başına evde kalamayacağı için işini bırakmak zorunda kaldığını, aralarında anne-kız ilişkisinden daha yakın bir ilişki bulunduğunu, bu nedenle vasiyet edenin kendisini yasal mirasçısı olarak atamak için bir vasiyetname düzenlediğini, bu vasiyetnamenin iptal edilmesinin aile yaşamına saygı hakkını

ihlal ettiğini, yine söz konusu vasiyetnamenin kanunen aranan şartlara sahip olduğunu ve vasiyet edenin son arzusunu içerdiğini, her ne kadar vasiyetnamenin iptali isteminin reddine dair Mahkemece verilen ilk karar Özel Daire tarafından tanıkların miras bırakanın beyanının önlerinde yapıldığına ilişkin beyanları bulunmadığı gerekçesi ile bozulmuş ise de vasiyetname bir bütün olarak değerlendirildiğinde bozma gerekçesinin isabetli olmadığını, bozma kararına uyularak verilen vasiyetnamenin iptali kararının mülkiyet hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

25. Bakanlık görüşünde; başvuruda devletin mülkiyet hakkına ilişkin pozitif yükümlülükleri yönünden inceleme yapılması gerektiği, derece mahkemeleri tarafından kanun hükümlerinin yorum ve uygulanmasında keyfilik veya bariz takdir hatasının bulunmadığı ve bu durumun yerleşik yüksek yargı içtihatlarına uygun olduğu, ayrıca bireysel başvuruya konu yargılama süreci bir bütün olarak dikkate alındığında mülkiyet hakkının korunması yükümlülüğü yönünden başvurunun usule ilişkin güvencelerden etkin biçimde yararlanmasının sağlandığı, kararlarda yer verilen tespit ve gerekçelere göre yargısal makamların takdir yetkilerinin sınırının aşılmadığı, başvurunun mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin etkin ve yeterli güvencelerin mevcut olduğu hususlarının yapılacak değerlendirmede dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

2. Değerlendirme

26. Anayasa'nın "*Mülkiyet hakkı*" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

27. Başvurucu, mülkiyet hakkı yanında aile yaşamına saygı hakkının da ihlal edildiğini iddia etmişse de resmî vasiyetnamenin düzenlenmesi ve vasiyet edenin ölümü ile miras hakkına ilişkin güvencelerin aktif hâle gelmesi ve iddiaların özü dikkate alındığında incelemenin mülkiyet hakkı kapsamında yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

28. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

29. Somut olayda kamu makamlarının başvurunun mülkiyet hakkına yönelik doğrudan bir müdahalesi yoktur. Uyuşmazlık, H.Ç.nin yasal mirasçıları ile vasiyet edilen kişi arasında terekenin paylaşımına ilişkindir. Dolayısıyla özel kişiler arasındaki uyuşmazlığa ilişkin başvuruda devletin mülkiyet hakkına ilişkin pozitif yükümlülükleri yönünden inceleme yapılmalıdır.

i. Mülkün Varlığı

30. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (*Mustafa Ateşoğlu ve diğeri* [2. B.], B. No: 2013/1178, 5/11/2015, §§ 49-54). Bu nedenle öncelikle başvurunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaati olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (*Cemile Ünlü* [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; *İhsan Vurucuoğlu* [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31). Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20).

31. Mülkiyet hakkı kapsamında korunması gereken bir hukuki değer olarak miras hakkına özel bir önem atfedilmiş ve Anayasa'nın 35. maddesinde ayrıca yer verilmiştir. Bu bağlamda miras hakkı, mülkiyet hakkının devamı ve bir görünüm şekli niteliğindedir (AYM, E.1987/1, K.1987/18, 11/9/1987). Bu nedenle öncelikle başvurunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı miras hakkı bakımından hukuki durumunun değerlendirilmesine bağlıdır. Somut olayda H.Ç. düzenlediği resmi vasiyetname ile başvurunun tüm mal varlığı bakımından yasal mirasçısı olmasını arzu etmiştir. Başvurunun bu vasiyetname ile atanmış mirasçı olarak tereke üzerinde hak talep edebileceği dikkate alındığında mülkiyet hakkı bakımından meşru bir beklentisi olduğu kabul edilmiştir.

ii. Genel İlkeler

32. Miras, geniş bir ifadeyle kişinin ölümü yahut ölümü ile eş değer görülen bir durumun gerçekleşmesi hâlinde hak ve yükümlülüklerinin kanun hükmü veya ölüme bağlı tasarruf yoluyla bir ya da birden fazla kişiye aktarılması şeklinde tanımlanabilir. Buna göre miras hakkı da kişilere mirasın mülkiyet hakları ile yükümlülüklerinin kendisine devredilmesini istemesini sağlayan bir hak olarak ifade edilebilir. Bu yönüyle miras hakkı, bireylerin özel mülkiyet edinebilme ilkesinin bir devamı niteliğinde olup dayanağını Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkından almaktadır.

33. Mülkiyet hakkının korunmasının devlete birtakım pozitif yükümlülükler yüklediği hususu Anayasa'nın 35. maddesinin lafzında açık bir biçimde düzenlenmemiş ise de bu güvencenin sadece devlete atfedilebilen müdahalelere yönelik sınırlamalara getirdiği, bireyi üçüncü kişilerin müdahalelerine karşı korumasız bıraktığı düşünülemez. Pozitif yükümlülüklerin ortaya çıkmasının nedeni *gerçek anlamda koruma* sağlanmasıdır. Buna göre anılan maddede bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkının gerçekten ve etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin müdahaleden kaçınmasına bağlı değildir. Gerçek anlamda koruma sağlanması için devletin negatif yükümlülükleri dışında pozitif yükümlülüklerinin de olması gerekir. Dolayısıyla Anayasa'nın 5. ve 35. maddeleri uyarınca devletin mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu bağlamda söz konusu pozitif yükümlülükler, kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyumsuzluklar da dâhil olmak üzere mülkiyet hakkının korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirir (*Türkiye Emekliler Derneği* [1. B.], B. No: 2012/1035, 17/7/2014, §§ 34-38; *Eyyüp Boynukara* [1. B.], B. No: 2013/7842, 17/2/2016, §§ 39-41; *Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limitet Şirketi* [2. B.], B. No: 2014/8649, 15/2/2017, § 43). Bu noktada miras hukukunda üçüncü kişiler arasında çıkan

uyuşmazlıklarda mülkiyet hakkının özel bir görünüm şekli olan miras hakkının korunması bakımından devletin pozitif yükümlölükleri bulunduğunun altını çizmek gerekir.

34. Devletin pozitif yükümlölükleri, mülkiyet hakkına yapılan müdahalelere karşı usule ilişkin güvenceleri sunan yargısal yolları da içeren etkili hukuksal bir çerçeve oluşturma, oluşturulan bu hukuksal çerçeve kapsamında yargısal ve idari makamların bireylerin özel kişilerle olan uyuşmazlıklarında etkili ve adil bir karar vermesini temin etmek sorumluluklarını da içermektedir (*Selahattin Turan* [1. B.], B. No: 2014/11410, 22/6/2017, § 41).

35. Özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklarda olayda tarafların birbirleriyle çatışan menfaatleri söz konusudur. Dolayısıyla tarafların karşı karşıya gelen menfaatleri çerçevesinde mülkiyet hakkını korumakla yükümlü bulunan devletin maddi ve usule ilişkin pozitif yükümlölüklerini yerine getirip getirmediği dikkate alınarak sonuca varılmalıdır. Bu bağlamda ilk olarak belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir bir kanun hükmünün mevcut olup olmadığı irdelenmelidir (*Hüseyin Ak* [1. B.], B. No: 2016/77854, 1/7/2020, § 53).

36. İkinci olarak başvurucuya mülkiyet hakkına yapılan müdahaleye etkin bir biçimde itiraz edebilme, savunma ve iddialarını yetkili makamlar önünde ortaya koyabilme olanağının tanınıp tanınmadığı incelenmelidir. Anayasa'nın 35. maddesi usule ilişkin açık bir güvenceden söz etmez. Bununla birlikte mülkiyet hakkının gerçek anlamda korunabilmesi bakımından bu madde, Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında da ifade edildiği üzere mülk sahibine müdahalenin kanun dışı veya keyfi ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınması güvencesini kapsar. Bu değerlendirme ise uygulanan sürecin bütününe bakılarak yapılmalıdır (*Züliye Öztürk* [1. B.], B. No: 2014/1734, 14/9/2017, § 36; *Bekir Yazıcı* [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015, § 71).

37. Mülkiyet hakkının usule ilişkin güvenceleri hem özel kişiler arasındaki mülkiyet uyuşmazlıklarında hem de taraflardan birinin kamu gücü olduğu durumlarda geçerlidir. Bu bağlamda mülkiyet hakkının korunmasının söz konusu olduğu durumlarda usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirildiğinden söz edilebilmesi için derece mahkemelerinin kararlarında konu ile ilgili ve yeterli gerekçe bulunmalıdır. Ayrıca belirtmek gerekir ki bu zorunluluk davacının bütün iddialarına cevap verilmesi anlamına gelmemekle birlikte mülkiyet hakkını ilgilendiren davanın sonucuna etkili esasa ilişkin temel iddia ve itirazlar yargılama makamlarınca özenli bir şekilde değerlendirilerek karşılanmalıdır (*Kamil Darbaz ve GMO Yapı Grup End. San. Tic. Ltd. Şti.* [2. B.], B. No: 2015/12563, 24/5/2018, § 52).

38. Son olarak başvurunun mülkiyet hakkını koruyacak ve yeterli güvenceler sağlayacak hukuksal mekanizmaların oluşturulup oluşturulmadığı incelenmelidir. Özel kişilerin mülkiyet haklarının çatıştığı bu gibi durumlarda bunlardan hangisine üstünlük tanınacağına takdiri, kanun koyucuya ve somut olayın koşulları gözönünde bulundurularak derece mahkemelerine aittir. Bununla birlikte her iki tarafın menfaatleri mümkün olduğunca dengelenmeli ve süreç taraflardan biri aleyhine ölçüsüz bir sonuca yol açmamalıdır. Menfaatler dengesinin kurulmasında taraflardan biri aleyhine bireysel olarak aşırı ve olağan dışı bir külfetin yüklenmesi pozitif yükümlölüklerin ihlali sonucunu doğurabilir. Olayın bütün koşulları ve taraflara tanınan tüm imkânlar ile tarafların tutum ve davranışları gözönünde bulundurularak menfaatlerin adil şekilde dengelenip dengelenmediği değerlendirilmelidir (*Faik Tari ve Sultan Tari* [2. B.], B. No: 2014/12321, 20/7/2017, § 52) .

iii. Değerlendirme

39. Somut olayda H.Ç. noter vasıtasıyla resmî bir vasiyetname düzenleterek başvuruçuyu mirasçısı olarak atamıştır. H.Ç.nin vefatının ardından vasiyetinin açıklanması üzerine yasal mirasçı olan davacı, resmî vasiyetnamenin iptali talebiyle dava açmıştır. Mahkemece davanın reddi yönünde verilen ilk hüküm Daire tarafından vasiyetnamenin 4721 sayılı Kanun'un 535. maddesinin ikinci fıkrasındaki "*tanıkların, miras bırakanın beyanının kendi önlerinde yapıldığına ilişkin beyanı bulunması*" şeklindeki geçerlilik şartını taşımadığı gerekçesiyle bozulmuştur. Mahkemece bozmaya uyularak yapılan yargılama sonucunda davanın kabulüne karar verilmiş ve bu hüküm Daire tarafından temyiz incelemesinde onanmak suretiyle kesinleşmiştir.

40. Başvurucunun iddiaları dikkate alındığında somut olayda incelenmesi gereken mesele resmî vasiyetnamenin geçerlilik şartlarına ilişkin kanun hükmünün olaya özgü koşullarda Mahkeme ve Daire tarafından yorumlanış şekli ve bu bağlamda tatbikinin mülkiyet hakkını ihlal edip etmediğidir.

41. Resmî vasiyetname 4721 sayılı Kanun'da öngörülen vasiyetname şekillerinden biridir. Bu vasiyetname şekli, gereken ehliyetle sahip olmak koşuluyla okuma yazma bilip bilmediği önemli olmaksızın ilgili resmî memura başvurularak herkes tarafından düzenletilebilir. Öte yandan kanun koyucu, miras bırakanın okuma yazma bilip bilmemesine göre resmî vasiyetnamenin düzenleme usulünü farklılaştırmış; 4721 sayılı Kanun'un 535. maddesinde okuma yazma bilmeyenler tarafından düzenlenen resmî vasiyetnamelerde ilgili resmî memur ve tanıkların rolünü artıran bazı geçerlilik şartları öngörmüştür.

42. Maddenin ilk fıkrasına göre resmî memur vasiyetnameyi iki tanığın önünde miras bırakanı okumalı, miras bırakan da bunun üzerine vasiyetnamenin son arzularını içerdiğini beyan etmelidir. Bu şart ile metin hâline getirilen vasiyetname içeriği ve miras bırakanın gerçek arzularının örtüşmemesi ihtimalinin önüne geçilmek istenmiştir.

43. Maddenin ikinci fıkrasına göre ise tanıklar; miras bırakanın beyanının kendi önlerinde yapıldığını, miras bırakanı tasarrufa ehil gördüklerini, vasiyetnamenin kendi önlerinde memur tarafından miras bırakanı okunduğunu ve miras bırakanın vasiyetnamenin son arzularını içerdiğini beyan ettiğini vasiyetnameye yazarak veya yazdırarak altını imzalamalıdır. Kanun koyucunun bu düzenleme ile tanıkların beyanlarının kapsam ve içeriğini çok ayrıntılı bir şekilde belirlemesinin temel nedeni, okur yazar olmayan miras bırakanın gerçekleştirdiği ölüme bağlı tasarrufun içerik ve kapsamının hiçbir duraksamaya mahal bırakmayacak açıklıkta miras bırakanın gerçek iradesine uygun olup olmadığını ve sıhhatini belirlemek üzere ayrıca bir denetim mekanizması kurmaktır. Böylece resmî vasiyetnamenin içeriği ile miras bırakanın gerçek iradesinin uyuşup uyuşmadığı ve sıhhatinin bir kez de tanıklar tarafından denetlenmesi ve sürecin sadece resmî memurun inisiyatifine bırakılmaksızın olası tüm hatalardan arındırılarak tamamlanması amaçlanmıştır.

44. Maddenin lafzı itibarıyla bu geçerlilik şartlarından birinin eksikliği resmî vasiyetnameyi şeklen geçersiz kılacak ve 4721 sayılı Kanun'un 557. maddesi uyarınca resmî vasiyetnamenin iptali için dava açılacaktır. Öte yandan söz konusu şartların olası hataları bertaraf etmeye ve miras bırakanın gerçek iradesini vasiyetnameye yansıtmaya hizmet eden bir sürecin parçaları olduğu da hatırdan çıkarılmamalıdır. Bu kapsamda vasiyet edenin iradesinin hiçbir duraksama olmaksızın ortaya çıktığı ve tanıkların da bu iradeyi doğruladığı

durumlarda, vasiyetnameyi düzenleyen memurun inisiyatifinde gerçekleşen bir eksikliğin vasiyet edenin iradesinin önüne geçirilmesine yol açan bir yorumun öngörülebilir olduğunu kabul etmek mümkün değildir. Aksi hâlin kabulü, katı bir yorum nedeniyle *favor testamenti* olarak da anılan ölüme bağlı tasarrufu ayakta tutma ve yaşatma ilkesini ihlal eder ve ölüme bağlı tasarrufun öngörülemez biçimde iptali sonucunu doğurur.

45. Somut olayda resmî vasiyetname içeriğine göre tanıklar, okuma yazma bilmeyen miras bırakan ile birlikte resmî memur sıfatına sahip notere birlikte gitmiş; düzenlenen resmî vasiyetname noter tarafından bu tanıklar önünde miras bırakana okunmuş, miras bırakan da yazılanların tamamen son ve gerçek isteklerini kapsadığını beyan etmiştir (bkz. § 6). Yine resmî vasiyetname içeriğinden tanıkların resmî vasiyetnamenin noter tarafından düzenlendikten sonra miras bırakana önlerinde okunduğunu, miras bırakanın resmî vasiyetnamenin son ve gerçek isteklerine uygun olduğunu ifade ettiğini ve mirasbırakanı bu işlemi yapmaya ehil gördüklerini beyan ettikleri görülmüştür. (bkz. § 7).

46. Resmî vasiyetnamede tanıkların miras bırakanın beyanının kendi önlerinde yapıldığına dair bir beyanlarının bulunmadığı anlaşılmıştır. Mahkeme ve Daire de bu nedenle resmî vasiyetnamenin geçerlilik şartlarını taşımadığını belirtmiş ve iptaline karar vermiştir. Öte yandan resmî vasiyetname içeriğinden tanıkların düzenleme sürecinin başından beri miras bırakan ile birlikte bulundukları ve resmî vasiyetnamenin aynı oturumda tek seferde düzenlendiği görülmüştür (bkz. §§ 6-8). Dolayısıyla miras bırakanın beyanının tanıkların önünde yapıldığı ve resmî vasiyetname içeriği ile miras bırakanın gerçek iradesinin hiçbir şüpheye yer olmaksızın uyduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre somut olaya özgü koşullarda vasiyetnamenin iptal edilmesi, ilgili kanun hükmünün katı şekilde yorumlanmasına dayanmaktadır. Bu katı yorumun ise hükümlerin düzenlenme amacına ve ölüme bağlı tasarrufu ayakta tutma ve yaşatma ilkesine aykırı olduğu kabul edilmelidir. Ayrıca konuyu temyizen incelemekle görevli olan Dairenin güncel içtihatlarında da bu hususun olaya özgü koşullar gözetilerek *favor testamenti* ilkesine uygun ve esnek bir bakış açısı ile yorumlandığı belirtilmelidir (bkz. § 20-21).

47. Mahkemelerin hukuk kurallarını somut olay bağlamında yorumlarken ilgili müessesenin amacı ve taraflar arasındaki hak ve menfaat dengesini sağlaması zorunlu olup somut olayda ilgili kanun hükmünün yukarıda açıklandığı üzere katı ve şekilci yorumu nedeniyle başvurunun menfaatleri ile davacının menfaatleri arasında adil bir denge kurabildikleri ve dolayısıyla mülkiyet hakkının pozitif yükümlülüklerinin devlete yüklediği ödevlere uygun bir inceleme yapabildikleri söylenemeyecektir.

48. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

49. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

50. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan *Veyisi Ado* ([GK] B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi

ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tkutilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

51. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin *başvuru yollarının tkutilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

52. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

53. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iř, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (*Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, řř 54-60; *Aligl Alkaya ve diğerleri (2)* [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, řř 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, řř 93-100).

54. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı, uyumazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne veya reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

55. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUğUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tkutilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUğUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 9. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2018/288, K.2018/322) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 364,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Yargıtay 3. Hukuk Dairesi (E.2018/7568, K.2019/6455) ile Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 16/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.